

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Kujawsko-Pomorski
Fundusz Pożyczkowy

Fundusz
Pożyczkowy

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

STRATEGIA WDRAŻANIA PROJEKTU INNOWACYJNEGO TESTUJĄCEGO

Temat innowacyjny:

**Poszukiwanie skutecznych metod zapewniania trwałości funkcjonowania
instytucji ekonomii społecznej**

Nazwa projektodawcy:

CISTOR Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne w Toruniu

Partner:

Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy w Toruniu

Tytuł projektu:

PI: Fundusz pożyczkowy ES

Numer umowy:

UDA-POKL.07.02.01-04-150/11-00

TORUŃ 2012

Spis treści

1.	Uzasadnienie	3
	Opis problemów	3
	Opis problemów. Badania własne	5
	Przyczyny i skala występowania problemów	10
	Konsekwencje istnienia zidentyfikowanych problemów	11
2.	Cel wprowadzenia innowacji	11
3.	Opis innowacji, w tym produktu finalnego	15
	Na czym polega innowacja ?	15
	Grupa docelowa	18
	Warunki wstępne dla funkcjonowania innowacji	19
	Efekty zastosowanej innowacji	19
	Elementy innowacji	20
4.	Plan działań w procesie testowania produktu finalnego	24
5.	Sposób sprawdzenia, czy innowacja działa	28
6.	Strategia upowszechniania	31
	Przedmiot i cel działań upowszechniających	31
	Grupy, do których skierowane będą działania upowszechniające	31
	Plan działań i ich charakterystyka	31
7.	Strategia włączania do głównego nurtu polityki	32
	Cel działań włączających	32
	Grupy docelowe działań mainstreamingowych (włączających)	33
	Plan działań mainstreamingowych (włączających) i ich charakterystyka	33
8.	Kamienie milowe II etapu projektu	35
9.	Analiza ryzyka	36

1. Uzasadnienie

Opis problemów

Sektor ekonomii społecznej (ES)¹ w województwie kujawsko-pomorskim (WKP) obejmuje liczne podmioty, ale jest jednocześnie bardzo zróżnicowany i rozdrobniony zarówno w kwestiach merytorycznych, organizacyjnych, jak też finansowych.

Wg danych GUS w WKP funkcjonuje 7151 organizacji pozarządowych (NGO)². W bazie organizacji pozarządowych, udostępnionej on line przez Biuro Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu znajduje się natomiast 1007 organizacji, co może wskazywać że faktyczna liczba podmiotów ekonomii społecznej działających w województwie jest niższa niż rejestrowa. Na terenie WKP prowadzi działalność także 20 spółdzielni socjalnych (w tym 6-8 realnie działających)³. Pozostałe podmioty zaliczane do sektora ekonomii społecznej, to m.in. Zakłady Aktywności Zawodowej (5), Centra Integracji Społecznej (4), Warsztaty Terapii Zajęciowej (38), Kluby Integracji Społecznej (23)⁴, których organami prowadzącymi są jednostki samorządu terytorialnego i/lub organizacje pozarządowe. Działalność prowadzą także spółki non-profit. Nie są jednak dostępne statystyki wskazujące na ich liczbę.

Większość podmiotów ekonomii społecznej (PES), niezależnie od długości swojego istnienia czy stopnia aktywności ma problem z tworzeniem i utrzymywaniem tzw. rezerw finansowych⁵. Taka sytuacja wpływa negatywnie na trwałość działań, budowanie stabilności finansowej czy możliwość długofalowego planowania.

PES w głównej mierze pozyskują środki na rozwój swoich organizacji ze składek członkowskich oraz dotacji i darowizn. Koncentrując się na realizacji projektów dotowanych z środków publicznych nie prowadzą na ogół działalności odpłatnej, a jeszcze rzadziej prowadzą działalność gospodarczą.

Z kolei pozyskując kapitał zwrotny, PES ponoszą dodatkowe koszty finansowe związane z odsetkami od kapitału oraz z ustanowieniem zabezpieczeń otrzymanego finansowania.

¹ W ramach PO KL do kategorii podmiotów ekonomii społecznej zaliczone zostały: spółdzielnie pracy, spółdzielnie inwalidów i niewidomych, organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o pożytku publicznym i wolontariacie (Dz. U. z dnia 29 maja 2003 r. z późn. zm.), Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej, Zakłady Aktywności Zawodowej, Warsztaty Terapii Zajęciowej (źródło: Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, wersja z 20.12.2011 r., www.efs.gov.pl)

² www.stat.gov.pl (dostęp: 30.04.2012 r.).

³ <http://www.ozrss.pl/kkuj>, <http://www.kpowes.org/index.php?id1=31&> (dostęp: 30.04.2012 r.).

⁴ Na podstawie danych portali: www.kujawsko-pomorskie.pl, www.ropstorun.home.pl, www.bydgoszcz.uw.gov.pl (dostęp: 04.06.2012 r.).

⁵ J. Herbst, J. Przewłocka, *Podstawowe fakty o organizacjach pozarządowych. Raport z badania 2010*. Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2011, s.58.

Taka sytuacja powoduje obniżenie rentowności PES (spadek zysku). W bilansie pojawiają się dodatkowe zobowiązania z tytułu finansowania zwrotnego. Jeśli finansowano koszty bieżące to prawdopodobnie obniży się poziom płynności finansowej PES, ale wzrośnie suma bilansowa. Dotacje powodują jedynie wzrost sumy bilansowej, jako takie nie wpływają na poziom rentowności. W efekcie PES, mając często wysokie przychody z działalności statutowej, osiągają jednocześnie niskie wyniki finansowe. Każdy realizowany przez nie projekt współfinansowany z środków zewnętrznych bezzwrotnych (dotacje), nie wpływa na wzrost wskaźników rentowności i nie poprawia oceny analitycznej dokonywanej przez instytucje finansowe np. banki, co skutkuje brakiem możliwości włączenia się do gry rynkowej (wysoki przychód, brak zysku).

Warto także zauważyć, że instytucje finansowe nie są przygotowane na współpracę z PES. Procedury udzielania pożyczek i poręczeń przygotowywane są z myślą o kliencie biznesowym. W związku z tym obsługa PES na ich podstawie jest trudna lub wręcz niemożliwa.

Same PES także myślą o zewnętrznym finansowaniu, jako o środkach niezwrotnych. Nie posiadają wiedzy na temat zalet i wad zwrotnego finansowania i przekonane są, że nie generują zysku wystarczającego na pokrycie kosztów pożyczek.

Brak stabilizacji finansowej i trudności z korzystaniem przez PES z zewnętrznego finansowania zwrotnego hamują bądź wręcz uniemożliwiają profesjonalizację sektora i zmniejszają trwałość organizacji.

Jak wynika z badań regionalnych, jednymi z najbardziej istotnych problemów PES w WKP są:

- niska aktywność w zakresie przedsiębiorczości,
- uzależnienie od bezzwrotnego wsparcia zewnętrznego (dotacje, zadania zlecone),
- okresowa utrata stabilności finansowej (brak ciągłości finansowej),
- ograniczenia w dostępie do zwrotnych instrumentów finansowych.⁶

W opinii beneficjenta problemem, który jest szczególnie istotny dla wzmocnienia trwałości funkcjonowania PES, a który dotychczas nie znalazł rozwiązania, jest ograniczony dostęp do zwrotnych instrumentów finansowych.

O wadze problemu świadczy fakt, że podjęcie działań na rzecz utworzenia funduszu pożyczkowego jest jednym z priorytetowych obszarów zadań publicznych i jednocześnie działań na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, przyjętych w „Programie

⁶ Raport z kompleksowego badania sektora ekonomii społecznej w regionie kujawsko-pomorskim, w ramach projektu systemowego ROPS w Toruniu pn. „Akademia Pomocy i Integracji Społecznej – Wsparcie kadr, ROPS, Toruń 2011, s. 68-75.

współpracy samorządu województwa kujawsko-pomorskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2012”.⁷

Opis problemów. Badania własne

Dla pełnego zdiagnozowania problemu beneficjent przeprowadził badania i analizy przybliżające sytuację PES w kontekście w/w problemu.

Zastosowane metody badawcze obejmowały: konsultacje z użytkownikami i odbiorcami, badanie ankietowe, analizy danych zastanych, ekspertyzy.

W badaniach własnych⁸ wyodrębniono 3 tendencje dot. źródeł finansowania działalności PES. Można zauważyć i wyraźnie wydzielić, ze względu na częstotliwość deklarowania, jako źródło finansowania, trzy grupy przychodów PES:

1. składki członkowskie, dotacje z środków publicznych oraz otrzymywane darowizny (deklaracja 60% PES),
2. sponsoring, odpisy z podatku 1% na rzecz podmiotów pożytku publicznego prowadzenie działalności odpłatnej oraz dotacje ze środków prywatnych (deklaracja 20-30% PES),
3. zbiórki publiczne i kampanie społeczne, otrzymywane nawiązki sądowe, spadki i zapisy, przychody z inwestycji kapitałowych oraz przychody inne, wśród których wskazano prowizje z tytułu wykonywania zadań powierzonych przez administrację publiczną oraz kontrakt z NFZ (mniej niż 10% badanych PES).

Ponad połowa badanych organizacji (63,49%) prowadzi jedynie nieodpłatną działalność statutową. Tylko co czwarta organizacja prowadzi odpłatną działalność statutową, a jedynie 14,29% prowadzi działalność gospodarczą (wskaźnik wyższy niż we wcześniejszych badaniach ogólnopolskich dot. sektora, zgodnie z którymi wynosił 8,46%⁹). Roczne obroty badanych organizacji są zróżnicowane i nie przekraczają 1 mln zł. 40% organizacji nie osiąga obrotów wyższych niż 100 tys. zł, 1/3 organizacji ma obroty w granicach od 100 do 500 tys. zł. Jednocześnie jednak, zgodnie ze wskazaniem badanych blisko 80% podmiotów nie ma obrotów z tytułu działalności odpłatnej, a ponad 85% z tytułu działalności gospodarczej. Znacząca przewaga działalności nieodpłatnej nad odpłatną i gospodarczą wskazuje na niski poziom przedsiębiorczości badanych organizacji. Jednocześnie, mając na uwadze zarówno wysokość obrotów i źródła przychodu, jak też fakt dominacji działalności nieodpłatnej można

⁷ http://www.ngo.kujawsko-pomorskie.pl/upload/file/programy_wieloletni_i_roczny/Program_2012.pdf, dostęp: 7.06.2012 r.

⁸ Dane na podstawie: „Diagnoza III sektora w woj. Kujawsko-pomorskim pod kątem potrzeb i możliwości w zakresie finansowania zwrotnego”, Toruń 2012.

⁹ J. Herbst, J. Przewłocka, *Podstawowe fakty ...*, op.cyt.

stwierdzić, że organizacje uzależniły się od bezzwrotnych źródeł finansowania ich działalności.

Większość badanych organizacji realizuje projekty (ponad 60%). Są to jednak inicjatywy trwające nie dłużej niż rok o wartości do 50 tys. PLN. Jednakże warto tu zaznaczyć, że prawdopodobnie nie są to przedsięwzięcia współfinansowane z środków UE. Wśród najczęstszych problemów z realizacją projektów dofinansowywanych ze środków UE wymieniono brak płynności finansowej (34,92% ogółu badanych PES) oraz brak środków na wkład własny (22,22%). Zjawisku utraty płynności nie można zapobiegać opierając się na zwrotnych mechanizmach wsparcia. W związku z tym np. wiele organizacji wiejskich nie aplikuje o środki z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW), gdyż nie są w stanie wyasygnować koniecznych środków na sfinansowanie projektu (obowiązuje procedura refundacji, a z tzw. *finansowania wyprzedzającego* oferowanego przez Bank Gospodarstwa Krajowego nie może skorzystać większość PES).

Zainteresowanie otrzymaniem pożyczki wyraziły 32 z 63 przebadanych instytucji (50,79%), z czego większość tj. 20 PES (62,50%) zadeklarowało potrzebę pożyczki w kwocie do 50 000 zł. Warto zauważyć jednak, iż 5 PES (8%) zadeklarowało potrzeby pożyczek o wartości przekraczającej 200 000 zł. Wskazuje to na potrzebę przygotowania szerokiej oferty pożyczek dostosowanej do zróżnicowanych potrzeb PES.

Najpilniejsze wydają się być pożyczki do 50 000 zł przeznaczone na bieżące finansowanie działalności PES, głównie mające na celu poprawę płynności finansowej w okresie oczekiwania na kolejną transzę dotacji lub w trudnym dla PES okresie przełomu roku kalendarzowego, gdy kończą się środki ze „starego roku”, a nowe dotacje uruchomiane przez jednostki sektora finansów publicznych (głównie samorządu terytorialnego) nie są jeszcze dostępne. Pożyczki takie powinny być łatwo dostępne, zabezpieczane poręczeniem funduszu poręczeniowego oraz wekslem własnym *In blanco*. Oczekiwane przez PES oprocentowanie pożyczek wynosić powinno maksymalnie 2% w skali roku.

Drugą kategorię stanowią pożyczki na cele inwestycyjne. Zapotrzebowanie na nie jest zdecydowanie mniejsze – jedynie co 12 badany PES zadeklarował gotowość ubiegania się o taką pożyczkę. Mogą one mieć duże znaczenie dla rozwoju sektora ekonomii społecznej. Finansowałyby duże projekty, które miałyby znaczący wpływ na rozwój świadczonych usług przez podmioty sektora ekonomii społecznej. W tej grupie też znalazłyby się pożyczki dla spółdzielni socjalnych mających duże problemy z doposażeniem się w środki trwałe niezbędne do prowadzenia działalności gospodarczej. Wydaje się, że pożyczki inwestycyjne mogłyby być nieznacznie wyżej oprocentowane niż powszechnie deklarowane oczekiwanie w wysokości 2%. Powinny one mieć możliwie długi okres spłaty (minimum 60 miesięcy). Zabezpieczenie mogłoby stanowić ustanowienie hipoteki na nieruchomości, będącej przedmiotem finansowania (np. remontowanego budynku) lub zastawem czy przywłaszczeniem finansowanych środków trwałych. Również w tym przypadku PES

deklarują zainteresowanie uzyskaniem poręczenia cywilnego od wyspecjalizowanego funduszu poręczeń kredytowych oraz gotowe są złożyć weksel własny. Przeprowadzone badania wskazują na znaczne zróżnicowanie PES-ów w zakresie posiadanego majątku oraz realizowanych celów utylitarnych, co warunkuje potrzebę indywidualnego podejścia w zakresie określania okresu karencji spłaty kapitału a nawet odsetek w pierwszych miesiącach po uruchomieniu pożyczki.

Należy też podkreślić uwidocznioną potrzebę mikro pożyczek na rozpoczęcie działalności PES w kwocie do 20 000 zł.

Wśród barier, utrudniających potencjalne korzystanie z pożyczek, badane PES wskazały, między innymi: skomplikowane i długotrwałe procedury, brak historii kredytowej oraz trudności z zabezpieczeniem pożyczki.

Należy zaznaczyć, że poza wsparciem finansowym, wiele PES oczekuje od instytucji udzielającej pożyczki także wsparcia doradczego w zakresie:

- pomocy ekonomiczno – finansowej przy opracowaniu wniosku o dotację, a także biznes planu w przypadku pożyczek inwestycyjnych,
- doradztwa inwestycyjnego – wsparcia doradczego dla pracowników PES w procesie realizacji i rozliczania inwestycji finansowanych z udzielonej pożyczki,
- usługi „brokera informacji” – pomocy w określaniu średnich cen rynkowych usług i towarów niezbędnych na etapie szacowania wartości inwestycji, a tym samym kwoty potrzebnej pożyczki.

Tymczasem oferta instytucji finansowych – banków, funduszy pożyczkowych i poręczeniowych – jest bardzo bogata, lecz skierowana na komercyjnego odbiorcę i nie uwzględnia specyfiki podmiotów ekonomii społecznej. Dla PES w praktyce nie ma oferty w zakresie finansowania kapitałami obcymi.¹⁰ Nie jest także możliwa pomoc ekonomiczno-finansowa czy doradztwo przez instytucje finansowe (w tym fundusze) z uwagi na aspekty formalno-prawne oraz na potencjalny konflikt interesów (np. ta sama osoba pomaga w opracowaniu biznes planu i jednocześnie go ocenia).

Żaden bank nie ma systemowej oferty skrojonej dla PES. Nie oznacza to, że organizacje nie mogą korzystać z ofert bankowych. Banki oferują organizacjom możliwość zakładania i prowadzenia rachunków bankowych oraz uzyskiwania kredytów na takich warunkach, na jakich są one dostępne dla przedsiębiorców. Najczęściej jest to w ramach wydzielonej oferty dla małych i średnich przedsiębiorstw. Wyjątkowe, na tle innych banków, są banki spółdzielcze. Ich specyfika polega na tym, że są to banki samodzielne, w których najważniejsze decyzje podejmowane są na poziomie lokalnym, w miejscowej placówce banku. To powoduje, że banki spółdzielcze obsługują wiele lokalnych organizacji

¹⁰ Dane dot. oferty pożyczek dla PES na podstawie analizy danych ogólnodostępnych.

pozarządowych, także udzielając im kredytów. Z analizy dostępnej dokumentacji nie wynika jednak, aby były to rozwiązania o charakterze systemowym.¹¹

Nie zidentyfikowano również żadnych, dostępnych na terenie woj. kujawsko-pomorskiego, bankowych ofert poręczeń czy też gwarancji finansowych dla PES dawanych przez instytucje bankowe. Niektóre banki oferują swoim klientom gwarancje finansowe, ale są one dość kosztowne, co znów wyklucza możliwość skorzystania przez organizacje pozarządowe z tej oferty.

Inne niż banki instytucje finansowe, których oferta jest dostępna na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, to fundusze (np. Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy, Subregionalny Fundusz Pożyczkowy PFP, Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych sp. z o.o.)¹², oferujące pożyczki lub gwarancje finansowe dla przedsiębiorców klasyfikowanych jako mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa. Brak jest oferty dedykowanej PES. Ta sytuacja dotyczy nie tylko WKP, lecz występuje w innych województwach. Budowane w Polsce systemy funduszy pożyczkowych (F.Poż.) i poręczeniowych (F.Por.) dla MŚP ukierunkowane są w swojej dotychczasowej działalności na wspieranie przedsiębiorczości. Funkcjonuje Polski Związek Funduszy Pożyczkowych, Krajowe Stowarzyszenie Funduszy Poręczeniowych, Krajowa Grupa Poręczeniowa. Działu utworzony przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości Krajowy System Usług dla MŚP.

Partner w projekcie, KPFP, podobnie jak fundusze reprezentowane przez członków Grupy Roboczej w projekcie również działa w ramach wymienionych instytucji i systemów. Ponadto KPFP jako jedyna regionalna instytucja w Polsce pełni funkcję Menadżera Funduszu Powierniczego JEREMIE.

PES mogą potencjalnie korzystać z oferty wymienionych podmiotów, ale jedynie w ramach prowadzonej działalności gospodarczej, jako przedsiębiorcy. Z doświadczenia Partnera w projekcie KPFP wynika, że zwracają się do niego instytucje ekonomii społecznej szukające finansowania. Fundusz dotychczas udzielił trzech pożyczek dla PES, w tym jednej z poręczeniem będących przedsiębiorcami, jednak miały one charakter incydentalny. W większości przypadków PES nie spełniają kryteriów dla przedsiębiorców, szczególnie ze względu na niestosowanie ustawy o rachunkowości oraz ze względu na ujemne wyniki finansowe, a tym samym ujemne kapitały własne.

Generalnie działające fundusze pożyczkowe i poręczeniowe nie stosują żadnych preferencji i ułatwień dla PES, choć mają atrakcyjną ofertę dla firm. Należy jednak dodać, że nie ma żadnych przeciwwskazań dot. udzielania pożyczek dla PES przez działające lokalnie fundusze. Zgodnie ze strategią, przyjętą przez Ministerstwo Gospodarki w roku 2011, do funduszy pożyczkowych i poręczeniowych można zaliczyć te, które prowadzą działalność wyłącznie na

¹¹ Raport podsumowujący badanie możliwości stworzenia Instrumentu Finansowego dla organizacji pozarządowych i instytucji ekonomii społecznej, WYG International, Warszawa 2011.

¹² Na podstawie analizy danych dostępnych w serwisach WWW:

http://www.pfp.com.pl/4u7yb_regionalny_i_subregionalne_fundusze_pożyczkowe.htm#Scene_1,
www.pozyczki.kujawsko-pomorskie.pl, www.fpk.kujawsko-pomorskie.pl/, dostęp: 07.05.2012 r.

rzecz mikro, małych i średnich przedsiębiorców, instytucji pożytku publicznego oraz instytucji ekonomii społecznej.¹³ W chwili obecnej, istniejące fundusze koncentrują swoją aktywność wyłącznie udzielając wsparcia MŚP.

Również instytucje komercyjne - np. Inicjatywa Mikro¹⁴, jak i wspierane ze środków publicznych np. Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej - Counterpart Fund¹⁵ nie mają wydzielonej oferty dla PES. Wyjątek stanowią dwie instytucje finansowe, nastawione na współpracę z organizacjami pozarządowymi. Są to Polsko-Amerykański Fundusz Pożyczkowy Inicjatyw Obywatelskich (PAFPIO)¹⁶ oraz Towarzystwo Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych S.A. (TISE)¹⁷. Obie instytucje, z siedzibą w Warszawie, udzielają pożyczek organizacjom z terenu całego kraju. Mocną stroną ich oferty jest dostosowanie do potrzeb PES. Słabą stroną natomiast są koszty, wyższe niż np. w ofercie bankowej (oprocentowanie od 12%, prowizja) czy regionalnych funduszy pożyczkowych (oprocentowanie od 6,41 do 8,91%, prowizja do 2%).

Jedyną ofertą skierowaną do PES przez lokalne władze samorządowe jest pożyczka udzielana przez Starostę Nakielskiego¹⁸. Ma ona charakter pożyczki pomostowej, przeznaczonej na prefinansowanie i mogą z niej korzystać wyłącznie organizacje pozarządowe z terenu powiatu nakielskiego.

Udzielanie pożyczek ze środków pochodzących z funduszy europejskich na taki cel na chwilę obecną jest niemożliwe z uwagi na wątpliwości dotyczące podwójnego finansowania, które pojawiły się w audycie Komisji Europejskiej z 2011r.

W roku 2012 rozpoczęła się realizacja pilotażowego programu finansowania PES w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki¹⁹. O środki w formie pożyczek ubiegać się będą mogły jednak wyłącznie PES prowadzące działalność gospodarczą, a w związku z tym sytuacja pozostałych organizacji w zakresie dostępu do zwrotnych instrumentów finansowych w praktyce nie ulegnie zmianie. Przewiduje się, iż pierwsze środki w ramach działania 1.4 PO KL zostaną uruchomione w czwartym kwartale 2012 r. Obecnie projekt złożony przez BGK przeszedł ocenę formalną i jest w trakcie oceny merytorycznej. Dopiero po zaakceptowaniu go i podpisaniu umowy o dofinansowanie projektu, BGK otrzyma środki na utworzenie funduszu powierniczego z którego będzie przekazywał środki na utworzenie

¹³ Kierunki rozwoju funduszy pożyczkowych i poręczeniowych dla małych i średnich przedsiębiorstw w latach 2009 – 2013, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2011.

¹⁴ <http://www.inicjatywamikro.pl/>, dostęp: 7.05.2012 r.

¹⁵ <http://efrwp.pl/>, dostęp: 7.05.2012 r.

¹⁶ http://www.pafpio.pl/po_polsku.htm, dostęp: 7.05.2012 r.

¹⁷ <http://www.tise.pl/NGO/>, dostęp: 7.05.2012 r.

¹⁸ http://www.powiat-nakielski.pl/content.php?cms_id=1155&lang=pl&p=p7, dostęp: 7.05.2012 r.

¹⁹ http://www.efs.gov.pl/Wiadomosci/Documents/Zasady_inzynieria_finansowa.pdf, dostęp: 7.05.2012 r.

funduszu pożyczkowego do pośredników finansowych wybranych w formie przetargu. Realizowany projekt może być uzupełnieniem działania 1.4 POKL (szerzej Analiza Ryzyka).

Przyczyny i skala występowania problemów

Przyczyn zdiagnozowanego problemu należy szukać zarówno po stronie PES, jak też uwarunkowań rynkowych. Skala występowania problemu ma natomiast charakter powszechny i systemowy.

Jak wynika z dotychczas prowadzonych badań²⁰ na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, jedynie 10% organizacji w województwie kujawsko-pomorskim posiada rezerwy finansowe, z czego 37,5% poniżej 10.000 zł.²¹ Taki poziom zasobów finansowych podmiotów ekonomii społecznej źle wpływa na ich zdolność kredytową. 45,2 % organizacji określa swoją zdolność do pozyskiwania środków UE źle lub bardzo źle, a jedynie ok. 18,2% dobrze lub bardzo dobrze.

W przypadku spółdzielni socjalnych jednym z wymaganych kryteriów ekonomicznych jest niezależność finansowa oparta na wypracowanych zyskach. Wg członków spółdzielni środki pozyskane z dofinansowania pokrywają część kosztów, np. adaptacji pomieszczeń, ale nie pozwalają na prowadzenie inwestycji, zakup środków (surowców) do produkcji. Kluczową - obok braku środków - przyczyną jest mała wiedza i umiejętność zarządzania finansami.²²

Przyczyny ograniczonego dostępu PES do zwrotnych instrumentów finansowych:

- generowanie stosunkowo niskiego poziomu zysku ekonomicznego w związku z nastawieniem na generowanie zysku społecznego,
- brak źródeł finansowania (kapitałami własnymi i obcymi),
- brak wymaganej infrastruktury technicznej niezbędnej do rozpoczęcia działalności gospodarczej,
- brak doświadczenia i realistycznego spojrzenia na prowadzenie działań w warunkach gospodarki rynkowej,
- niski poziom skłonności do podejmowania ryzyka rynkowego,
- bariery prawne i biurokratyczne dla PES, tj. oferta dla prowadzących działalność gospodarczą, trudności z poręczeniem, trudności w przygotowaniu dokumentacji,

²⁰ J. Herbst, J. Przewłocka, *Podstawowe fakty ...*, op. cyt., s. 58.

²¹ *Badanie potencjału organizacji pozarządowych*, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Toruń 2009, s. 6-8.

²² M. Zajdel, *Raport z badań podmiotów ekonomii społecznej*, Stowarzyszenie na Rzecz Spółdzielni Socjalnych & Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kobiet Gineka, Bydgoszcz 2010, s.20-21.

- niski poziom wiedzy w zakresie ekonomizacji sektora,
- bariery w profesjonalizacji sektora PES,
- brak rozwiązań systemowych - komercyjnych i publicznych, uwzględniających specyfikę działalności, w tym działalności nie obliczonej na zysk,
- brak szczegółowych procedur uwzględniających uwarunkowania organizacyjne i prawne działalności PES,

Konsekwencje istnienia zidentyfikowanych problemów

- niska wiarygodność PES w stosunku do potencjalnych pożyczkodawców/ poręczycieli w związku niskim potencjałem finansowym,
- niska wiarygodność PES w kontaktach z kontrahentami (forma prawna, odpowiedzialność za zobowiązania, brak aktywów mogących stanowić zabezpieczenia transakcji),
- trudności PES w utrzymaniu płynności finansowej,
- ograniczona oferta banków oraz funduszy pożyczkowych i poręczeniowych kierowana do PES, w szczególności do tych podmiotów, które nie prowadzą działalności gospodarczej,
- brak praktyki w zakresie doradztwa prowadzonego przez instytucje bankowe i pożyczkowe oraz poręczeniowe dla PES ukierunkowanego na zwrotne mechanizmy finansowe.

2. Cel wprowadzenia innowacji

Celem wprowadzenia innowacji jest wzmocnienie trwałości funkcjonowania PES poprzez poszerzenie możliwości korzystania PES ze zwrotnego finansowania zewnętrznego w województwie kujawsko-pomorskim od 01.2012 do 10.2013.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez następujące cele szczegółowe:

- poprawa dostępności finansowania zwrotnego dla PES w WKP od 01.2012 do 10.2013 r.,
- zwiększenie potencjału od 01.2012 do 10.2013 r. działających w WKP funduszy pożyczkowych do finansowania PES poprzez przekazanie procedury udzielania pożyczek PES,
- zwiększenie potencjału PES z WKP od 01.2012 do 10.2013 r. w zakresie korzystania z finansowania zwrotnego poprzez udzielenie wsparcia okołofunduszowego.

Cel główny i cele szczegółowe są tożsame z zapisami wniosku o dofinansowanie projektu.

Po wprowadzeniu innowacji, tj. procedur udzielania pożyczek dla PES przez KPFP, równolegle zostanie utworzony Punkt Informacyjno-Konsultacyjny (PIK) dla PES, którego zadaniem będzie w szczególności udzielanie informacji na temat rodzaju pożyczek, wsparcie PES w wypełnianiu dokumentacji oraz konsultacje z odbiorcami fazy testowania. Ponadto punkt ten przeprowadzi szkolenie dot. produktu finalnego dla podmiotów otoczenia ekonomii społecznej.

Stopień osiągnięcia zamierzonego celu będzie monitorowany za pomocą następujących wskaźników:

Cel	Wskaźnik pomiaru celu/ wartość docelowa	Wartość początkowa	Wartość docelowa	Źródło weryfikacji/pozyskania danych do pomiaru wskaźnika oraz częstotliwości pomiaru
Wzmocnienie trwałości funkcjonowania PES poprzez poszerzenie możliwości korzystania PES ze zwrotnego finansowania zewnętrznego w województwie kujawsko-pomorskim od 01.2012 do 10.2013	liczba osób, które otrzymały wsparcie w ramach instytucji ekonomii społecznej – min. 90 osób (reprezentanci 45 PES)	- 0 osób, - 0 PES	min. 90 – 45 PES	listy obecności i deklaracje przystąpienia do projektu; pomiar jednokrotny, październik 2013 r.
	liczba instytucji, wspierających ekonomię społeczną, które otrzymały wsparcie w ramach projektu - min. 10	0	min. 10	listy obecności ze spotkań informacyjnych; pomiar jednokrotny, październik 2013 r.
	liczba PES, które złożą wnioski o pożyczkę z poręczeniem – min. 3	0	min. 3	potwierdzenie wpływu dokumentów do F. Poż., pomiar kwartalny w okresie sierpień 2012 – październik 2013

	liczba PES, które skorzystają ze zwrotnego finansowania wskutek wdrożenia wypracowanej metody – min.1	0	min. 1	umowa dot. zwrotnego finansowania między PES i Partnerem; pomiar jednokrotny, listopad 2012 r.
Poprawa dostępności finansowania zwrotnego dla PES w WKP od 01.2012 do 10.2013	liczba podmiotów, które wdrożą procedurę – min. 1	0	min. 1	dokumenty Funduszu Pożyczkowego i/lub Poręczeniowego poświadczające wdrożenie procedury, np. uchwała właściwego organu statutowego; pomiar jednokrotny, wrzesień 2012
	liczba utworzonych punktów informacyjno-konsultacyjnych – 1	0	1	dokumentacja formalna projektu, w tym zawarcie umowy o pracę z konsultantem/tką meryt.; pomiar jednokrotny, sierpień 2012
	liczba podmiotów promujących produkt za pomocą strony www - 4	0	4	liczba e-komunikatów na stronach WWW (PRT Scr); pomiar kwartalny w okresie sierpień 2012 – październik 2013
Zwiększenie potencjału od 01.2012 do 10.2013 r. działających w WKP funduszy pożyczkowych do	liczba instytucji wspierających ekonomię społeczną, którym przekazane zostaną	0	10	źródło weryfikacji – protokół przekazania narzędzia; pomiar jednokrotny, październik 2013

finansowania PES poprzez przekazanie procedury udzielania pożyczek PES	regulaminy i procedury – min. 10			
	liczba instytucji wspierających ekonomię społeczną, których przedstawiciele zostaną przeszkoleni – min. 10	0	min. 10	lista obecności ze szkolenia; pomiar jednokrotny, październik 2013
	liczba instytucji, których przedstawiciele wezmą udział w spotkaniach informacyjno- szkoleniowych-5	0	5	listy obecności ze spotkań informacyjnych; pomiar jednokrotny, październik 2013
	liczba instytucji/ organizacji, do których zostaną przesłane informacje drogą elektroniczną – 100	0	100	komunikat wraz z listą mailingową; pomiar dwukrotny, październik 2012/ wrzesień 2013
Zwiększenie potencjału PES z WKP od 01.2012 do 10.2013 r. w zakresie korzystania z finansowania	liczba osób, które otrzymały informacje o możliwości korzystania z finansowania zwrotnego – min.	0	min. 90	lista podmiotów korzystających z usług punktu informacyjno – konsultacyjnego; pomiar kwartalny w okresie sierpień 2012 –

zwrotnego poprzez udzielenie wsparcia okołofunduszowego.	90			październik 2013 ankiety ewaluacyjne; pomiar kwartalny w okresie sierpień 2012 – październik 2013
--	----	--	--	---

W następnym okresie programowania wymiar pomocy dotacyjnej zmniejszany będzie na rzecz uruchamiania pomocy zwrotnej (poręczenia i pożyczki).

Na dzień dzisiejszy brak jest instytucji finansowych, które mogą zaproponować oferty skrojone specjalnie dla PES.

Pożądanym stanem jaki ma zostać osiągnięty dzięki wdrożeniu projektu będzie wzmocnienie trwałości funkcjonowania PES poprzez możliwość skorzystania ze zwrotnego finansowania zewnętrznego w województwie kujawsko-pomorskim dzięki wypracowanemu produktowi.

Dzięki zastosowaniu innowacji PES zyskają produkt pozwalający im na skorzystanie z finansowania zwrotnego, co z kolei pozwoli im na rozwój i zwiększy ich potencjał.

Docelowo sukcesem projektu będzie dostępność naszego produktu w funduszach pożyczkowych i poręczeniowych oraz u innych operatorów, np. JST w takim zakresie, aby każdy PES z naszego województwa mógł w swojej okolicy skorzystać z finansowania zwrotnego. Takie finansowanie pozwoli na rozwój i stabilizację PES-ów.

3. Opis innowacji, w tym produktu finalnego

Na czym polega innowacja ?

Innowacyjność projektu przejawia się w wymiarze:

- formy wsparcia,
- grupy docelowej,
- podejścia do rozwiązania problemu,
- produktu.

Innowacyjność w wymiarze formy wsparcia

Wymiarem wiodącym innowacyjności będzie innowacyjność formy wsparcia polegająca na wprowadzeniu produktu finansowego dla PES, mających siedzibę na terenie WKP oraz prowadzących na tym terenie swoją działalność. *Pożyczka z poręczeniem* będzie produktem innowacyjnym, który ma umożliwić PES finansowanie szerokiego zakresu działań, którego pula nie będzie stanowić katalogu zamkniętego. Taki produkt na rynku polskim dotychczas nie istnieje. Dzięki temu podmioty ubiegające się o udzielenie pożyczki wraz z poręczeniem

będą mogły wykorzystać ją m.in na zakup surowców, sprzętu, adaptację pomieszczeń jak i na utrzymanie płynności finansowej.

Szeroki krąg odbiorców jak i wachlarz celu jest efektem zastosowania środków finansowych pochodzących ze środków własnych partnera. Dzięki temu jest to projekt z zakresu inżynierii finansowej, realizowany ze środków własnych, co w konsekwencji nie narusza zapisów Noty COCCOF z dnia 21 lutego 2011r. (nota wyjaśniająca w zakresie inżynierii finansowej), która to wprowadza ograniczenia podmiotowe. Przygotowany produkt finansowy dla PES może zostać zaimplementowany przez każdego pośrednika finansowego, w tym wyłonionego przez Menadżera w działaniu 1.4. Dzięki połączeniu pożyczki z poręczeniem obniżeniu ulega ryzyko finansowania PES przez fundusz pożyczkowy, co w efekcie sprawia, że podmioty nie posiadające historii kredytowej mogą ubiegać się o finansowanie przedsięwzięć o podwyższonym ryzyku inwestycyjnym.

Ponadto, dzięki wypracowanej procedurze, zostanie kilkakrotnie skrócony czas oczekiwania na uzyskanie informacji o udzieleniu wsparcia. Na etapie przygotowywania wniosku aplikacyjnego został on określony na poziomie 14 dni roboczych od złożenia kompletu dokumentów przez PES do wydania ostatecznej decyzji o udzieleniu pożyczki jednakże podczas prac nad procedurą udało się skrócić go do 10 dni roboczych. Innowacyjność formy wsparcia przejawia się również w zmniejszeniu nakładów w stosunku do rezultatu dzięki zaadoptowaniu istniejących instytucji: Funduszy Pożyczkowych (F.Poż.) i Funduszy Poręczeniowych (F.Por.) do potrzeb PES bez konieczności tworzenia nowej instytucji wsparcia dedykowanej bezpośrednio dla PES. Tworzenie nowego podmiotu do udzielania i obsługi pożyczek dla PES jest irracjonalne i nieefektywne co stwierdzono podczas spotkania przedstawicieli Funduszy Pożyczkowych organizowanego przez Fundację Fundusz Współpracy w dniu 16 maja 2012r. w Warszawie w ramach Projektu 1.19 "Zintegrowany system wsparcia ekonomii społecznej". Spotkanie było poświęcone rekomendacjom dotyczącym rozwiązań prawnych sprzyjających rozwojowi ES w obszarach: formy prawne ES i instrumenty finansowe oraz założeniom projektu innowacyjnego Dolnośląski Pozarządowy Fundusz Pożyczkowy dla ES. Tworzenie nowego podmiotu pożyczkowego wymagałoby kilkakrotnie wyższych nakładów finansowych przeznaczonych na budowę potencjału ludzkiego, organizacyjnego, ekonomicznego i technicznego niż powierzenie realizacji zadań finansowania PES podmiotom już istniejącym.

Innowacyjność w wymiarze grupy docelowej

Wymiarem uzupełniającym projektu jest innowacyjność grupy docelowej. Użytkownikami produktu będą bezpośrednio F. Poż. i F. Por. posiadające duże doświadczenie we wspieraniu małych i średnich przedsiębiorstw oraz pośrednio PES.

Innowacyjność w wymiarze problemu

Projekt jest innowacyjny ze względu na to, iż odpowiada na bieżące problemy związane ze stabilnością PES, w tym szczególnie podmiotów nie prowadzących działalności gospodarczej, które jak dotąd nie były przedmiotem wsparcia. Zgodnie z „Wytycznymi Ministra Pracy i Polityki Społecznej do przygotowania i realizacji wieloletniego regionalnego planu działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w regionie”²³ zakłada się wspieranie rozwoju PES tak, by działając na zasadach rynkowych osiągały dochód lub nadwyżkę bilansową z działalności lub pokrywały koszty swojej działalności. Promuje się więc przechodzenie PES z działalności nieodpłatnej poprzez działalność odpłatną do podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Jednakże jak do tej pory na powyższy cel nie przeznaczono żadnego wsparcia finansowego. Dotychczas w Województwie Kujawsko – Pomorskim jedynie PES prowadzące działalność gospodarczą mogły skorzystać z zewnętrznego finansowania zwrotnego w postaci pożyczek dla MŚP. Produkty te nie są dostosowane do potrzeb ekonomii społecznej co obrazuje fakt, iż do tej pory KPFP udzielił jedynie 3 pożyczek dla powyższej grupy odbiorców. Wypracowany produkt, jako przygotowany dla wszystkich PES, może więc dodatkowo wspierać cel jakim jest ekonomizacja PES.

Innowacyjność w wymiarze produktu

Elementem wiodącym innowacyjności jest przede wszystkim sam produkt skierowany do PES. Jak pokazano na wstępie dotychczasowa oferta w tym zakresie jest ograniczona jedynie do PES prowadzących działalność gospodarczą, a i tak podmioty te mają problem ze skorzystaniem z propozycji sektora bankowego oraz możliwości jakie dają fundusze pożyczkowe. Szeroki zakres działań objętych finansowaniem, uproszczona procedura i obniżone koszty obsługi pożyczki to kolejne korzyści na jakie mogą liczyć PES w ramach oferty funduszu. Dotychczas żaden z funduszy działających na terenie województwa kujawsko-pomorskiego nie posiadał w swojej ofercie zarówno pożyczek, jak również poręczeń kierowanych do PES, nie mówiąc o stosowaniu preferencji dla tej grupy.

Przygotowana oferta produktowa dla PES ma szereg innowacyjnych rozwiązań, nie spotykanych dotychczas w żadnym innym produkcie komercyjnym czy też pomocowym. Dostosowano m.in. metodologię oceny ryzyka do specyfiki PES, przygotowano ewentualny proces dochodzenia roszczeń jak najmniej uciążliwy i kosztowny dla dłużnika, przy założeniu że w pierwszej kolejności obliczony jest na przywrócenie podmiotowi zdolności do spłaty, a w przypadku niepowodzenia – ustalenie korzystnej dla pożyczkobiorcy kolejności księgowania wierzytelności, nie spotykanej w żadnej innej instytucji finansowej.

Warto zwrócić uwagę także na element dodany tj. po wprowadzeniu procedur udzielania pożyczek dla PES, zostanie utworzony Punkt Informacyjno-Konsultacyjny dla PES, do którego

²³ http://www.ekonomiaspoleczna.pl/files/wiadomosci.ngo.pl/public/filespublic/2011/20110816125138_wytyczne_mpips_wieloletni_regionalny_plan_dzialan.pdf, dostęp: 04.06.2012 r.

zadań będzie należało szeroko rozumiane doradztwo dot. finansowania działalności. (szerzej: *Elementy innowacji*)

Grupa docelowa

Grupę docelową projektu stanowić będą F. Poż. i F. Por., działające na obszarze WKP (użytkownicy) oraz PES (odbiorcy) posiadające na tym terenie siedzibę oraz działające na tym terenie.

Użytkownikami produktu w zakresie wdrożenia procedury udzielania pożyczek wraz z poręczeniem dla PES w wymiarze docelowym będą F. Poż. i F. Por. posiadające doświadczenie w udzielaniu/poręczaniu finansowania zwrotnego. Przygotowany produkt zostanie przetestowany przez KPFP, który w tym celu podpisze umowę o współpracy z co najmniej jednym F. Por. . Wypracowana i przetestowana procedura, w celu włączenia do głównego nurtu polityki, zostanie przekazana czterem F. Poż. i siedmiu F. Por. zlokalizowanym na terenie WKP. Dodatkowo na etapie upowszechniania przygotowane narzędzie zostanie przekazane 154 podmiotom: Centrom Ekonomii Społecznej (CES), Regionalnym Centrom Informacji i Wspierania Organizacji Pozarządowych (RCIWOP), Ośrodkom Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) oraz Jednostkom Administracji Publicznej odpowiedzialnym za współpracę z organizacjami pozarządowymi zlokalizowanym na terenie WKP.

Odbiorcami wypracowanego produktu będą Podmioty Ekonomii Społecznej posiadające siedzibę na terenie Województwa Kujawsko – Pomorskiego. Nie jest możliwe przetestowanie całej procedury, z uwagi na to, iż część przygotowanej procedury dot. windykacji niespłaconego zobowiązania pożyczkowego. W związku z czym procedura zostanie przetestowana w zakresie jej dostępności i wszystkich procedur do uruchomienia środków finansowych i spłaty przynajmniej części zobowiązania w okresie testowania projektu. Procedura udzielenia pożyczki (rozpatrzenie wniosku o pożyczkę z poręczeniem) zostanie przetestowana na co najmniej trzech PES-ach, z których przynajmniej jeden podmiot otrzyma wsparcie finansowe w postaci pożyczki. Podczas zorganizowanych spotkań w ramach realizowanego projektu wypracowana procedura zostanie przedstawiona i udostępniona 90 osobom reprezentujących co najmniej 45 PES.

Docelowo procedura udzielania pożyczek z poręczeniem dla PES będzie mogła zostać zmodyfikowana i wdrożona przez Fundusze Pożyczkowe i Poręczeniowe zlokalizowane na terenie całej Polski, jednocześnie potencjalnie obejmując wszystkie PES w kraju.

Przygotowana w ramach projektu wstępna wersja produktu finalnego została skonsultowana z przedstawicielami PES oraz odrębnie z przedstawicielami funduszy pożyczkowych i poręczeniowych. Przedstawiciele PES zadeklarowali zainteresowanie produktem finalnym, pomimo np. wyższych kosztów obsługi pożyczki z poręczeniem niż się spodziewali. Także fundusze pożyczkowe jak i poręczeniowe wykazały duże zainteresowanie udzielaniem

wsparcia PES w postaci pożyczki z poręczeniem. Warto podkreślić, iż dwa z Funduszy Poręczeniowych wykazały chęć nawiązania współpracy z KPFP już na etapie testowania produktu i po otrzymaniu ostatecznej wersji produktu mają rozpocząć prace nad jego implikacją.

Warunki wstępne dla funkcjonowania innowacji

Ze względu na to, iż przygotowana w ramach projektu procedura udzielania finansowania zwrotnego dla PES przeznaczona jest dla funkcjonujących już F. Poż. i F. Por. implikacja przygotowanej procedury będzie przebiegała niemalże bezkosztowo. Docelowo wypracowana procedura ma stanowić uzupełnienie ich oferty o produkt, który w celu wdrożenia nie będzie wymagał zwiększenia etatyzacji ani inwestycji w nowe wyposażenie techniczne takie jak komputery czy oprogramowanie. Nie wymaga on również dodatkowego zaangażowania innych instytucji (poza uczestnikami) oraz dostosowania pod względem prawnym.

Poniżej przedstawione zostały elementy jakie należy wykonać w celu implikacji produktu.

1. Podpisanie umowy pomiędzy F. Poż. i co najmniej jednym F. Por.
2. Przyjęcie wypracowanego produktu w formie niezmienionej lub dostosowanie go do procedur i potrzeb implikującego go F. Poż.
3. Przeprowadzenie szkolenia dla pracowników, którzy będą zajmowali się udzielaniem pożyczek w ramach wypracowanego produktu.
4. Przeprowadzenie działań promocyjnych celem poinformowania PES o poszerzeniu oferty Funduszu o produkt bezpośrednio im dedykowany.

Mając na uwadze powyższe czynności jakie należy wykonać w celu wdrożenia produktu szacowany czas wynosi od 1 do 3 miesięcy.

Efekty zastosowanej innowacji

Dzięki zastosowaniu innowacji PES zyskają produkt pozwalający im na skorzystanie z finansowania zwrotnego, co z kolei pozwoli im na rozwój i zwiększy ich potencjał. Efektem dodatkowego finansowania może być ekonomizacja PES prowadząca do prowadzenia przez nie działalności gospodarczej. Ponadto dodatkowo implikowanie procedury pogłębi współpracę pomiędzy F. Poż. i F. Por..

Innowacja odpowiada na problemy zdiagnozowane w badaniach własnych oraz w trakcie konsultacji.

Elementy innowacji

Produktem projektu jest procedura udzielania pożyczek dla PES.

Produkt jest:

- adekwatny - istnieje realne zapotrzebowanie na rozwiązanie systemowe dot. wspierania PES i narzędzia, mające realny wpływ na trwałość PES,
- skuteczny – wypracowane i zaakceptowane w szerokim gronie partnerów rozwiązania gwarantują ich faktyczne wdrożenie,
- efektywny – wypracowane w projekcie procedury zostaną przetestowane w sytuacji rzeczywistej (pożyczki udzielane będą PES z środków własnych KPFP),
- możliwy do wdrożenia w przewidzianym czasie i miejscu.

Ponadto produkt jest innowacyjny, co uzasadniono poniżej.

Procedura udzielania pożyczek dla PES jest produktem samym w sobie innowacyjnym. Obecnie żaden z Funduszy Pożyczkowych zlokalizowanych na terenie Województwa Kujawsko – Pomorskiego nie posiada w swojej ofercie produktu finansowania zwrotnego dostosowanego do potrzeb ES. Przygotowana procedura będzie mogła być bezpośrednio implikowana do oferty Funduszy a dzięki temu, iż nie stanowi produktu hermetycznego zainteresowani przyszli użytkownicy będą mogli dostosować ją do własnych procedur poprzez wprowadzenie niezbędnych modyfikacji, wynikających ze specyfiki własnych innowacji.

Najważniejszym elementem wyróżniającym od standardowo stosowanych procedur jest zastosowanie dostosowanej do specyfiki ekonomii społecznej proporcji pomiędzy oceną obiektywną a subiektywną. W przedsięwzięciach komercyjnych stosuje się proporcje 80/20, w projekcie zastosowaliśmy rozwiązanie od 54/46 do 50/50.

Kolejne ważne kryterium to obligatoryjne przypisanie zabezpieczenia do produktu finansowego. Każda z pożyczek będzie jednocześnie udzielana z poręczeniem co również jest innowacyjnym rozwiązaniem.

Dodatkowo w procedurze wprowadzono obowiązkowe wizytacje w podmiotach ubiegających się o udzielenie pożyczki podczas których zostanie przeprowadzony wywiad z osobą uprawnioną do reprezentowania PES oraz weryfikacja danych zawartych we wniosku i załącznikach. Umożliwi to m.in. uzupełnienie formularzy oraz poprawienie zawartych w nich błędów bez konieczności ponownej wizyty wnioskodawcy w siedzibie Funduszu Pożyczkowego.

Należy podkreślić, że oprocentowanie produktu odbiega od oczekiwań, które ustalono w wyniku badań przeprowadzonych na początku realizacji projektu. PES skłaniały się do oprocentowania na poziomie 0% lub do 2%. W praktyce takie rozwiązanie nie jest możliwe. Przede wszystkim dlatego, że pożyczka i poręczenie muszą uwzględniać koszt ryzyka i deprecjację wartości pieniądza w wyniku inflacji. Na etapie testowania dostępne są jedynie środki pochodzące z zasobów własnych FP. Nie ma więc możliwości udzielania pożyczek na warunkach innych niż rynkowe, w tym mające cechy pomocy publicznej lub pomocy de minimis. W przypadku pozyskania w przyszłości środków zewnętrznych krajowych lub unijnych, istnieje możliwość zastosowania preferencji w oprocentowaniu rzędu od 3 do 4 pp. W praktyce jednak środki uzyskane z UE mają swoje warunki brzegowe, co oznacza, że mogą one być inaczej oprocentowane lub stosować inną preferencję. W chwili obecnej dla PES dostępne finansowanie oprocentowane jest na poziomie ok 14% plus prowizja (TISE). Proponowane przez nas rozwiązanie posiada oprocentowanie na poziomie od 5,51% do 8,91% plus prowizja za poręczenie liczona od kwoty poręczenia od 0,6% do 3,6%. W tym rozwiązaniu zrezygnowano z prowizji za udzielenie pożyczki wynoszącej od 0,5 do 3%. Zatem sama konstrukcja i koszt pozyskania pożyczki zabezpieczonej poręczeniem, przy zachowaniu stawek rynkowych jest dla PES bardziej atrakcyjny od oferowanych produktów przez inne instytucje. Zwrócić uwagę trzeba również na fakt, że do tej pory metodologia oceny wskaźnikowej – obiektywnej była dostosowania do firm z sektora MŚP, co powodowało, że większość PES nie spełniała zawartych w niej warunków. Dobranie wskaźników najlepiej charakteryzujących kondycję ekonomiczno-finansową PES powoduje, że podmioty te są w stanie spełnić warunki i oczekiwania instytucji finansujących w stosunku do pożyczkobiorców.

Elementy innowacji wprowadzone we współpracy pomiędzy Funduszem Pożyczkowym a Funduszem Poręczeniowym

1. Zasada pari passu

W ramach wypracowanego produktu współpraca pomiędzy F. Poż. a F. Por. opisana w umowie zawartej pomiędzy powyższymi podmiotami w sposób innowacyjny oparta będzie na zasadzie pari passu. Do tej pory żaden z funduszy zlokalizowanych nie tylko na terenie WKP nie zastosował jej w praktyce. Zasada ta jest powszechnie obowiązująca we wszystkich krajach Unii Europejskiej i zawarta została w komunikacie Komisji Europejskiej, jako zalecenie do stosowania w krajach członkowskich. Oznacza ona, iż w przypadku wystąpienia niepowodzenia inwestycji po stronie pożyczkobiorcy, powstałe straty (utrata kapitału pożyczki, odsetki, prowizja za poręczenie oraz inne koszty) będą ponoszone proporcjonalnie i w taki sam sposób przez oba fundusze, zaś odzyskane kwoty z zabezpieczeń złożonych przez pożyczkobiorców będą obniżać proporcjonalnie straty ponoszone przez oba Fundusze. Proporcja ta będzie wynikała z procentu poręczenia ustalonego w umowie poręczenia zawartej przez F. Poż. z Beneficjentem.

2. Dywersyfikacja ryzyka

Dzięki poręczeniu udzielanemu dla każdej pożyczki, ryzyko udzielenia takiego zobowiązania zostanie zdywersyfikowane, co będzie miało bezpośredni wpływ na oferowaną cenę pieniądza oraz będzie wpływać na obniżenie poziomu rezerw a w przypadku dochodzenia roszczenia w istotny sposób obniżą straty ponoszone przez fundusz pożyczkowy.

3. Wspólna dla funduszu pożyczkowego i poręczeniowego metodologia oceny ryzyka.

Dotychczasowa współpraca instytucji finansujących z instytucjami poręczającymi opiera się na zasadzie ograniczonego zaufania. Obie instytucje zbierają dokumentację, dokonują odrębnej analizy i weryfikują ryzyko przy użyciu różnych metodologii. To powoduje wydłużenie procesu oceny wniosku, konieczność przetwarzania informacji przez dwie instytucje, drukowanie i powielanie tej samej dokumentacji z przeznaczeniem dla każdej z instytucji z osobna. Przygotowany produkt dla PES unifikuje proces oceny, usprawnia obieg dokumentów i skraca czas oczekiwania dla wnioskodawcy. To sprawia w efekcie, że produkt dla PES jest przyjazny i nie stwarza niepotrzebnych barier administracyjnych.

Elementy innowacji stanowiące udogodnienia dla PES

Podczas przygotowywania procedury w szczególny sposób zwrócono uwagę na zastosowanie udogodnień dla PES, tj.:

- zastosowanie jednego miejsca składania dokumentów. Dotychczas podmioty ubiegające się o udzielenie pożyczki składały wniosek o pożyczkę w Funduszu Pożyczkowym a wniosek o udzielenie poręczenia w Funduszu Poręczeniowym. W ramach wypracowanego produktu decyzja o poręczeniu będzie podejmowana jednocześnie z decyzją o przyznaniu finansowania przez Fundusz Pożyczkowy.
- przygotowanie jednego wniosku o udzielenie pożyczki wraz z poręczeniem. Dotychczas stosowano osobne formularze wniosku o udzielenie pożyczki i wniosku o udzielenie poręczenia.
- rozłożenie prowizji poręczenia w skali roku na co miesięczne raty. Dotychczas prowizja była pobierana „up front”, co zwiększało barierę dostępu do finansowania dłużnego.
- obniżenie kosztów dostępu do finansowania poprzez rezygnację z prowizji przez fundusz pożyczkowy.
- ograniczenie ewentualnych dolegliwości dla PES w przypadku windykacji poprzez wprowadzenie zasady przeprowadzania jej przez tylko jednego wierzyciela, dzięki czemu zmniejszą się koszty przedsądowe (wezwania, monity, ponaglenia), koszty sądowe oraz koszty związane z dochodzeniem roszczenia w postępowaniu

komorniczym. Dotychczasowy model sprowadza się do prowadzenia dwóch osobnych postępowań windykacyjnych: jeden przez F. Poż. drugi zaś przez F. Por.

- ułatwienie obsługi pożyczki przez dłużnika, który w ramach zaciągniętego zobowiązania będzie wykonywał jeden przelew bankowy miesięcznie kumulujący koszty obsługi pożyczki i poręczenia. Dotychczas osobne przelewy do F. Poż. i F. Por.
- obniżenie kosztów obsługi pożyczki przez pożyczkobiorcę poprzez zastosowanie jednego przelewu bankowego miesięcznie.
- ustalenie korzystnej dla pożyczkobiorcy kolejność księgowania odzyskiwanych zaległości (kapitał, prowizja za poręczenie, koszty sądowe i egzekucyjne, odsetki). Praktyką stosowaną powszechnie przez wszystkie instytucje finansowe w Polsce jest księgowanie kapitału po zaspokojeniu wszelkich innych roszczeń. Taka praktyka powoduje, że dłużnicy, którzy napotykają na trudności w regularnej obsłudze zadłużenia, popadają w kolejne zadłużenia, których przyrost często przekracza wartość zobowiązania głównego. Dodatkową korzyścią dla pożyczkobiorcy będą nie rosnące odsetki, jako że kapitał od powstałych zaległości będzie spłacany w pierwszej kolejności.
- dostosowanie analizy subiektywnej do specyfiki PES.

Elementy produktu

Elementy produktu to:

- regulaminy i procedury udzielania pożyczek dla PES
- formularze dokumentów niezbędnych w procesie udzielania pożyczek.

Produkt, ze względu na specyfikę, obejmuje dwa typy procedur i dostosowanych do nich formularzy, tj.:

- procedury i formularze dot. formalności pomiędzy funduszem pożyczkowym a potencjalnym pożyczkobiorcą
- procedury i formularze dot. formalności pomiędzy funduszem pożyczkowym a funduszem poręczeniowym.

Wprowadzona w procedurach współpraca funduszu pożyczkowego i funduszu poręczeniowego eliminuje konieczność podwójnej oceny; dokumenty składane są w jednym

miejsu na jednym formularzu, tam też podejmowana jest wstępna decyzja na podstawie arkusza analizy wspólnej dla obu funduszy.

Produkt składa się z kompilacji następujących elementów:

1. Regulamin Funduszu Pożyczkowego Ekonomii Społecznej.
2. Ocena ryzyka.
3. Wniosek o udzielenie pożyczki z poręczeniem.
4. Informacja na temat realizowanego przedsięwzięcia.
5. Arkusz zdolności pożyczkowej.
6. Osobisty kwestionariusz poręczyciela. Oświadczenie majątkowe.
7. Umowa pożyczki.
8. Umowa o udzielenie poręczenia.
9. Umowa poręczenia.
10. Umowa o współpracy.
11. Weksel.
12. Deklaracja wekslowa.
13. Wezwanie do zapłaty z tytułu poręczenia spłaty pożyczki.
14. Powiadomienie o warunkowej decyzji pożyczkowej Funduszu Pożyczkowego.
15. Rozliczenie funduszu pożyczkowego z tytułu odzyskanych kwot.
16. Wykaz dokumentów przekazywanych do FPK.
17. Informacja kwartalna funduszu pożyczkowego stanie realizacji umów pożyczki z poręczeniem.

4. Plan działań w procesie testowania produktu finalnego

Proces testowania innowacji będzie przebiegał zgodnie z zapisami we wniosku o dofinansowanie.

Osoba odpowiedzialna za realizację zadania: konsultant/ka ds. produktu. Osoby współdziałające: analityczka, specjalista/ka ds. monitorowania, prawnik/czka, konsultant/ka merytoryczna.

Etap 1. Przygotowanie do wdrożenia procedur

Etap obejmie przeszkolenie personelu projektu Lidera i Partnera, uczestniczących w procesie testowania produktu. Tematyka szkolenia dotyczyć będzie praktycznych aspektów związanych z testowaniem wypracowanej wcześniej procedury.

Etap 2. Udzielanie pożyczki z poręczeniem podmiotom ekonomii społecznej

- a) Wybór PES testujących wypracowany produkt

Lider i Partner, przy wsparciu Grupy Sterującej (GS), dokonają wyboru co najmniej 3 PES, które będą uczestniczyć w testowaniu.

Na etapie testowania rozpatrzone zostaną co najmniej 3 wnioski i udzielona co najmniej jedna pożyczka, która zostanie zabezpieczona poręczeniem funduszu.

Informacja na temat możliwości składania wniosków o udzielenie pożyczki wraz z poręczeniem zostanie przekazana przez kontakt osobisty i mailowy PES, współpracującym z CISTOR i KPFP od początku realizacji projektu. Dodatkowo informacja ta zostanie umieszczona na stronie internetowej lidera i partnera projektu, a także bezpłatnych portalach tj. NGO, Ekonomia Społeczna, Witryna Wiejska. Działania te będą zastosowane w celu uzyskania możliwie dużej ilości wniosków o udzielenie pożyczki, a co za tym idzie pozwolą na zróżnicowanie testowanej grupy w celu uzyskania jak najbardziej kompleksowej informacji zwrotnej. Już obecnie część podmiotów wyraziła wstępne zainteresowanie produktem. Z przeprowadzonej analizy wynika, iż co najmniej 3 podmioty będą aplikowały o udzielenie im finansowania zwrotnego.

b) Nabór i rozpatrzenie wniosków o pożyczkę z poręczeniem

Działania obejmą złożenie dokumentacji, weryfikację zdolności finansowej, ocenę funduszu pożyczkowego i poręczeniowego, oraz w przypadku decyzji pozytywnej: udzielenie, rozliczenie, monitoring, zamknięcie.

Złożone dokumenty zostaną ocenione przez Analityka, który dotychczas weryfikował wnioski o udzielenie pożyczek dla MŚP. Ponadto pracownik ten podczas szkolenia pozyska informacje na temat wypracowanego produktu. Analityk przeprowadzi również wizytację w PES. W procesie analizy zostanie wypracowana decyzja o udzieleniu lub odmowie udzielenia pożyczki. Po podjęciu decyzji o odmowie udzielenia pożyczki PES zostanie powiadomiony w terminie 3 dni od daty jej podjęcia. Po podjęciu decyzji pozytywnej uzgodniony z PES zostanie termin podpisania umowy pożyczki. Równocześnie z podpisaniem umowy pożyczki następuje podpisanie umowy o poręczenie oraz umowy poręczenia a także pozostałych dokumentów dotyczących przyjętych zabezpieczeń. Na etapie przygotowania dokumentów typu umowa pożyczki oraz pozostałych dokumentów dotyczących zabezpieczeń, każdy z przygotowanych dokumentów jest weryfikowany i akceptowany przez radcę prawnego.

W wyniku weryfikacji zostanie wyłoniony co najmniej jeden PES, któremu zostanie udzielona pożyczka w fazie testowania produktu.

Użytkownikiem produktu będzie partner projektu KPFP, który w ramach środków własnych udzieli pożyczki wybranemu/wybrany podmiotom.

Ze względu na zaangażowanie środków własnych w fazę testowania produktu grupa podmiotów którym zostanie udzielone finansowanie zwrotne zostanie ograniczona.

Po podpisaniu umowy pożyczki, umowy o udzielenie poręczenia i umowy poręczenia oraz ustanowieniu wszystkich zabezpieczeń, zgodnie z zapisami umowy, zostanie uruchomiona pożyczka.

Przez cały okres spłaty udzielonej pożyczki/pożyczek prowadzony monitoring mający na celu szybką reakcję na ewentualne zagrożenia. Monitoring prowadzony jest przez specjalistę ds. monitoringu i windykacji od dnia uruchomienia pożyczki do dnia jej całkowitej spłaty. Monitoringowi podlega regularność spłat raty pożyczki (kapitał, prowizja za poręczenie, odsetki) oraz zabezpieczenia pożyczki tj. ich wysokość oraz termin upływu ważności.

KPFP ma obowiązek monitorowania:

- prawidłowości naliczania prowizji i odsetek,
- terminowości spłat udzielonej pożyczki i spełnienia innych warunków określonych w umowie pożyczki,
- prawidłowości ewidencjonowania spłat pożyczki, prowizji i odsetek,
- sytuacji ekonomiczno-finansowej Beneficjenta,
- stanu prawnego i wartości przyjętych prawnych zabezpieczeń spłaty pożyczki.

Z uwagi na ograniczenia czasowe trwania projektu nie uda się przetestować pełnego cyklu związanego z udzieleniem pożyczki. Możliwe jest w tym czasie przetestowanie takich elementów procedury, jak: złożenie wniosku o udzielenie pożyczki z poręczeniem, rozpatrzenie tego wniosku przez fundusze, podjęcie pozytywnej lub negatywnej decyzji o udzieleniu pożyczki oraz poręczenia, udzielenie pożyczki z poręczeniem, częściowe monitorowanie spłat. Testowi zostanie poddana również procedura zawiązania współpracy między funduszami na podstawie umowy o współpracy. Nie zostanie przetestowana zasada *pari passu* oraz procesu windykacji.

c) Prowadzenie wsparcia okołofundusowego

Prowadzenie wsparcia około fundusowego będzie się odbywało w ramach Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego (PIK).

Do zadań PIK należeć będzie udzielanie informacji na temat rodzaju pożyczek, konsultowanie wyboru najkorzystniejszej formy finansowania zwrotnego, pomoc w wypełnianiu niezbędnej dokumentacji, wsparcie doradcze dla PES które otrzymały pożyczkę oraz wsparcie doradcze dla PES, biorących udział w testowaniu (w zakresie zarządzania, finansowania i prowadzenia działalności gospodarczej/ odpłatnej), zbieranie i rejestracja opinii i spostrzeżeń odbiorców z fazy testowania, a także przeszkolenie podmiotów wspierających PES.

- d) Bieżące gromadzenie uwag dot. działania testowanego produktu ze strony KPFP jak i odbiorców; prowadzenie dokumentacji, kontakt z grupą docelową i przekazywanie informacji na temat funkcjonowania nowej procedury.

Zostaną opracowane karty badania opinii i ocen, które będą wykorzystywane w kontaktach z użytkownikami i odbiorcami do gromadzenia opinii i uwag.

Karty zostaną wykorzystane w trakcie kontaktów bezpośrednich (PIK, F. Poż.) oraz w trakcie e-konsultacji.

Odbywać się będą cykliczne spotkania uczestników fazy testowania z Zespołem Projektowym, poświęcone dyskusjom nad pojawiającymi się problemami.

Opis planowanych działań przy testowaniu produktu

1. do procesu monitorowania zostanie opracowany formularz zmian, który będzie wypełniany przez pracowników udzielających pożyczki,
2. wszystkie uwagi zgłoszone do procedury będą na bieżąco monitorowane i umieszczane w w/w formularzu,
3. ewaluacja wewnętrzna będzie prowadzona w oparciu o następujące kryteria: trafność, efektywność, skuteczność, przy czym wiodącym będzie trafność.
4. na podstawie zebranych danych będą wprowadzane zmiany, co będzie miało wpływ na sprawniejszą realizację kolejnych faz projektu.
5. ewaluacja wewnętrzna będzie prowadzona przez weryfikację dokumentacji, rozmowy, obserwację. Celem jej będzie szybkie reagowanie na odchylenia w realizacji projektu poprzez raport oraz przedstawienie GR.
6. informacje z ewaluacji składane będą przez koordynatorów L i P na zebraniach Grupy Sterującej, która będzie wytyczać działania naprawcze w przypadku odchyień w realizacji projektu.

Opis odbiorców do etapu testowania

Co najmniej 3 PES z województwa będą testowały udzielanie pożyczek. Co najmniej jednemu PES zostanie udzielona pożyczka z środków własnych KPFP.

Kryteria doboru grupy docelowej w procesie testowania

W celu, jak najszerzego i jak najbardziej rzetelnego przeprowadzenia procesu testowania Lider i Partner projektu będą dążyć do zróżnicowania kwalifikowanych do projektu PES ze względu na status, formy działalności i zasoby. Założeniem projektu jest udzielenie w fazie testowania pożyczek z poręczeniem do kwoty 100 tys. zł.

Zakłada się wybór min. 1 podmiotu ekonomii społecznej, spełniającego warunki udzielania pożyczki z poręczeniem. Faza testowania nie obejmie organizacji prowadzących wyłącznie działalność nieodpłatną.

5. Sposób sprawdzenia, czy innowacja działa

Ocena wyników testowania zostanie przeprowadzona w formie:

- ewaluacji wewnętrznej,
- ewaluacji zewnętrznej.

Na tym etapie realizacji projektu istotne będzie stwierdzenie, w jaki stopniu wynik testowania doprowadził do zmiany stanu:

- wspierania PES poprzez możliwość korzystania ze zwrotnych instrumentów finansowych oraz wsparcia około funduszowego,
- dostępności w zakresie finansowania zwrotnego dla PES poprzez wdrożenie procedury pożyczkowej i/lub poręczeniowej dla PES.

Ewaluacja wewnętrzna

Ocena wyników testowania zostanie dokonana przez Lidera odpowiadającego za ewaluację projektu przy współpracy z Partnerem.

Osoba odpowiedzialna: koordynator/ka projektu.

Osoby współdziałające: koordynator/ka projektu ze strony Partnera, konsultant/ka merytoryczny/na.

Przy dokonywaniu oceny testowania zostaną uwzględnione osiągnięte wskaźniki produktu i wskaźniki rezultatu, w szczególności dotyczące: liczby PES, korzystających z usług punktu konsultacyjnego, liczby godzin świadczonego doradztwa w ramach punktu konsultacyjnego, liczby złożonych wniosków o pożyczkę z poręczeniem, liczby zawartych umów o pożyczkę z poręczeniem.

Źródła danych: karty doradztwa, dokumenty z procedury udzielania pożyczek z poręczeniem.

Wyniki ewaluacji wewnętrznej będą przygotowywane w formie pisemnych raportów miesięcznych i przedstawiane na posiedzeniach Grupy Sterującej.

Ewaluacja zewnętrzna

Po zakończeniu testowania, w II. kwartale 2013 roku przeprowadzona zostanie ewaluacja zewnętrzna w formie usługi zleconej. Wybór podwykonawcy nastąpi zgodnie z obowiązującymi wytycznymi dot. realizacji projektów POKL.

Od ewaluatora będzie wymagane opracowanie procedur i narzędzi badawczych, przeprowadzenie procesu badawczego, sporządzenie raportu obejmującego analizę rzeczywistych efektów testowanego produktu oraz rekomendacje.

Wyniki ewaluacji zostaną uwzględnione przez GR w przygotowaniu ostatecznej wersji produktu finalnego oraz publikacji.

Ewaluacja zostanie przeprowadzona w oparciu o następujące kryteria: adekwatność, efektywność, skuteczność, oddziaływanie/wpływ, trwałość efektów.

Ocena rzeczywistych efektów testowanego produktu będzie w szczególności odnosiła się do następujących, mierzonych w odniesieniu do województwa kujawsko-pomorskiego, kwestii:

- wzmocnienie trwałości funkcjonowania PES poprzez poszerzenie możliwości korzystania PES ze zwrotnego finansowania zewnętrznego,
- poprawa dostępności finansowania zwrotnego dla PES,
- zwiększenie potencjału funduszy pożyczkowych i/lub poręczeniowych do finansowania PES,
- zwiększenie potencjału PES w zakresie korzystania z finansowania zwrotnego poprzez udzielenie wsparcia około funduszeowego.

Poniżej w tabeli zaprezentowano podstawowe zagadnienia badawcze, pytania badawcze o zakładaną metodologię badań.

Lp.	Zagadnienie badawcze	Podstawowe pytania badawcze	Zakładana metodologia
1.	Możliwość korzystania ze zwrotnego finansowania zewnętrznego a trwałość PES	<ul style="list-style-type: none"> • Jaki wpływ na trwałość PES ma możliwość korzystania z dedykowanych rozwiązań w zakresie finansowania zwrotnego? 	<ul style="list-style-type: none"> • PES, które starały się o pożyczkę (min. 3); IDI
2.	Dostępność finansowania zwrotnego dla PES	<ul style="list-style-type: none"> • Czy nastąpiła poprawa w dostępie finansowania zwrotnego dla PES? Jeśli tak, to w jakich wymiarach/ płaszczyznach? • Czy zastosowane procedury są adekwatne do możliwości podmiotów ekonomii społecznej, jako 	<ul style="list-style-type: none"> • wybrani potencjalni pożyczkobiorcy (próba ok. 100 PES z województwa kujawsko-pomorskiego); CATI

		<p>potencjalnych pożyczkobiorców?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czy wdrożona procedura miała wpływ na rozwój i stabilizację działalności podmiotów ekonomii społecznej? • Czy zastosowane procedury spełniają oczekiwania PES? 	
3.	Jakość procedur a potencjał funduszy pożyczkowych i/lub poręczeniowych oraz jst do finansowania PES	<ul style="list-style-type: none"> • Czy zastosowane procedury pożyczkowe są adekwatne do możliwości udzielania wsparcia z środków funduszy pożyczkowych i/lub poręczeniowych oraz jst? • Czy zastosowane procedury są możliwe do implementacji? • Jakie są mocne i słabe strony (bariery) związane z procedurami? • Czy jest prawdopodobne funkcjonowanie produktu po zakończeniu finansowania projektu? 	<ul style="list-style-type: none"> • organy wykonawcze jst z terenu województwa kujawsko-pomorskiego (min. 14); IDI • kadra zarządzająca funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, działających na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (min. 5); IDI i case study (1)
4.	Wsparcie okołofunduszowe a potencjał PES	<ul style="list-style-type: none"> • Czy wsparcie okołofunduszowe spełniło oczekiwania PES? • Jaki wpływ na potencjał PES w zakresie korzystania z finansowania zwrotnego miało udzielenie wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> • PES, które skorzystały ze wsparcia okołofunduszowego (min. 48); PAPI – ankiety ewaluacyjne

		okołofunduszowego?	
--	--	--------------------	--

Ponadto w badaniu ewaluacyjnym uwzględnione zostaną dane zastane – wniosek o dofinansowanie, strategia wdrażania, dokumentacja związana z doradztwem PIK, dokumentacja zw. z udzielaniem pożyczek/ poręczeń przez fundusz pożyczkowy/ poręczeniowy.

Informacja o wstępnych wynikach testowania zostanie zamieszczona na stronie WWW Lidera i Partnera projektu oraz rozesłana e-mailem do użytkowników i odbiorców.

6. Strategia upowszechniania

Przedmiot i cel działań upowszechniających

Przedmiotem upowszechniania jest procedura udzielania pożyczek dla PES, opisana w części dotyczącej produktu finalnego.

Celem działań upowszechniających będzie wzmocnienie zainteresowania produktem jak najszerzego grona adresatów.

Grupy, do których skierowane będą działania upowszechniające

Działania upowszechniające skierowane zostaną w szczególności do:

- funduszy pożyczkowych w WKP (4 fundusze pożyczkowe, 7 funduszy poręczeniowych),
- instytucji wspierających ES tj. OWES, CES, RCIWOP (10 instytucji),
- JST odpowiedzialnych za współpracę z organizacjami pozarządowymi z terenu WKP (m.in. decydenci, pełnomocnicy ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi – 144),
- PES z WKP (90 osób, reprezentanci min. 45 PES).

Dotarcie z informacją do jak najszerzego grona zainteresowanych przyczyni się do promocji i upowszechnienia produktu finalnego, a w konsekwencji do uzyskania uznania społecznego dla wyżej wymienionego produktu.

Plan działań i ich charakterystyka

Osobą odpowiedzialną za działania upowszechniające będzie konsultant/ka merytoryczny/a.

Zadania upowszechniające obejmą:

- zamieszczenie informacji o produkcie na stronach www (np.: strona lidera, strona

partnera, portale IP/IPII/KIW/ROEFS, ngo.pl, Ekonomia Społeczna, Witryna Wiejska, inne portale branżowe dla ES) – 10 portali; III kwartał 2012 – II kwartał 2013 r.,

- wysyłkę mailową informacji na temat produktu do możliwie najszerzej grupy odbiorców i użytkowników projektu (odrębne komunikaty) – 300 maili; III kwartał 2012 – II kwartał 2013 r.,
- szkolenie dla przedstawicieli instytucji wspierających ES – 1 szkolenie, 10 osób; III kwartał 2012 r.,
- publikację upowszechniającą wypracowany produkt (opis w dalszej części dokumentu).

Działania upowszechniające oraz ich intensywność zależą będą od fazy, w jakiej będzie znajdował się projekt w danym momencie.

Istotną rolę w procesie upowszechniania odgrywać będzie powołany Punkt Informacyjno-konsultacyjny dla PES (PIK). Do zadań PIK należeć będzie udzielanie informacji na temat rodzaju pożyczek, konsultowanie wyboru najkorzystniejszej formy finansowania zwrotnego, pomoc w wypełnianiu niezbędnej dokumentacji, wsparcie doradcze dla PES które otrzymały pożyczkę oraz wsparcie doradcze dla PES, biorących udział w testowaniu (w zakresie zarządzania finansowaniem i prowadzenia działalności gospodarczej) oraz zbieranie i rejestracja opinii i spostrzeżeń odbiorców z fazy testowania. PIK przeprowadzi także szkolenie dla przedstawicieli instytucji wspierających PES z zasad ubiegania się o pożyczkę.

7. Strategia włączania do głównego nurtu polityki

Cel działań włączających

Celem działań włączających (mainstreamingowych) projektu jest włączenie produktu finalnego do głównego nurtu polityki i praktyki w zakresie zapewnienia trwałości funkcjonowania instytucji ekonomii społecznej i jest spójne z PO KL. Cele projektu są, bowiem zgodne z celami Priorytetu VII PO KL w zakresie rozwoju sektora ekonomii społecznej.

Projekt jest ponadto zgodny z celami horyzontalnymi EFS: równością szans oraz wspieraniem rozwoju lokalnego poprzez aktywny udział osób i instytucji z terenu województwa kujawsko-pomorskiego (empowerment). Projekt wpisuje się też w Strategię Rozwoju Kraju na lata 2007– 2015, Strategię Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2020 w zakresie budowy kapitału społecznego.

Działania włączające obejmą obszar horyzontalny i wertykalny.

Celem włączania do głównego nurtu polityki w obszarze horyzontalnym będzie przygotowanie finansowego modelu wsparcia dla PES wypracowanego w ramach projektu

do wykorzystania przez inne podmioty w WKP, a docelowo także w całym kraju np. poprzez udział w konferencji KIW (mainstreaming praktyk).

Innowacja przetestowana na PES w województwie kujawsko-pomorskim uwzględniona w produkcie finalnym, ma na celu zintegrowanie wsparcia okołofunduszowego z użyciem instrumentu poręczeniowego i pożyczkowego, które ustabilizują sytuację ekonomiczną PES.

Z kolei celem włączania do głównego nurtu polityki w obszarze wertykalnym będzie działanie na rzecz zaangażowania otoczenia publicznego i decydentów różnych szczebli w celu przekonania ich do włączenia produktów projektu do systemu wpływającego na lub współtworzącego główny nurt polityki.

Strategia włączania do głównego nurtu polityki będzie się koncentrować na prowadzeniu działań mających na celu:

- przekonanie samorządów do udzielania PES – o zwrotnego wsparcia finansowego,
- przekonanie instytucji finansowych, w tym szczególnie funduszy pożyczkowych i poręczeniowych do wprowadzenia oferty pożyczkowej/kredytowej dopasowanej do potrzeb PES, w tym szczególnie nie prowadzących działalności gospodarczej,
- włączanie produktu do głównego nurtu polityki.

Grupy docelowe działań mainstreamingowych (włączających)

Kluczowe grupy, do których skierowane zostaną działania to działające w WKP:

- fundusze pożyczkowe i poręczeniowe,
- instytucje wspierające ES tj. OWES, CES, RCIWOP,
- JST odpowiedzialne za współpracę z organizacjami pozarządowymi z terenu WKP (m.in. decydenci, pełnomocnicy ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi),
- PES.

Aby wzmocnić działania mainstreamingowe odbiorcami działań będą także bliźniacze instytucje i podmioty działające na terenie kraju oraz przedstawiciele mediów lokalnych i regionalnych, mających znaczący wpływ na opinię publiczną, do których skierowana zostanie informacja mailowa.

Plan działań mainstreamingowych (włączających) i ich charakterystyka

Ze względu na skalę działań włączających, istotną rolę wśród planowanych instrumentów upowszechniania będą pełniły narzędzia umożliwiające włączanie wypracowanych produktów do głównego nurtu polityk regionalnych.

Za działania te odpowiedzialny/na będzie konsultant/ka merytoryczny/na. Osoba współdziałająca: konsultant/ka ds. produktu.

Działania obejmą:

- przygotowanie i kolportaż publikacji. Na podstawie raportu z badań przygotowana zostanie ostateczna wersja produktu finalnego. Następnie opracowana zostanie „instrukcja stosowania produktu”, uwzględniająca poza aspektem teoretycznym i proceduralnym wnioski z badań prowadzonych podczas realizacji projektu oraz opis dobrych praktyk, tzw. drogi dojścia do produktu finalnego spełniającego oczekiwania grupy docelowej.

Publikacja zostanie wydrukowana w nakładzie 500 szt., z czego 300 szt. zostanie rozesłanych do potencjalnych użytkowników i odbiorców produktu z terenu WKP, a 200 szt. przekazane w trakcie seminariów i spotkań indywidualnych z decydentami

- rozesłanie publikacji *Instrukcji stosowania produktu* do potencjalnych użytkowników i odbiorców; 300 sztuk, III kwartał 2013 r.
- umieszczenie publikacji w wersji PDF na stronie Lidera i Partnera; liczba e-publicacji: 2, III kwartał 2013 r.
- seminaria informacyjne dla odbiorców i użytkowników z WKP, w trakcie których prezentowane będą produkt i dobre praktyki „pożyczkowe”; 3 seminaria x 30 osób, III/ IV kwartał 2013 r.
- seminarium informacyjne dla użytkowników: przedstawicieli funduszy pożyczkowych i/lub poręczeniowych, działających na terenie WKP w celu udzielenia szczegółowych informacji na temat mechanizmów i zasad rozliczeń; 1 seminarium x 15 osób, III kwartał 2013 r.
- spotkania lobbingowe, spotkania kadry zarządzającej i konsultanta merytorycznego z przedstawicielami instytucji odpowiedzialnych za wprowadzenie produktu do głównego nurtu polityki, tj. w szczególności Samorządu Województwa, Rady Pożytku Publicznego, Prezydentów, Burmistrzów; 10 spotkań, III/IV kwartał 2013 r.

Obok powyższych, podejmowane będą także działania wspomagające włączanie innowacji w główny nurt polityk publicznych. Lider i partner będą prezentować doświadczenia Projektu podczas wydarzeń organizowanych w ramach swojej statutowej działalności, a także wydarzeń organizowanych przez instytucje publiczne i organizacje pozarządowe skierowanych do w/w grup kluczowych z terenu WKP i w miarę możliwości krajowych. Doświadczenia te wraz z rekomendacjami będą również upubliczniane poprzez strony internetowe Lidera i Partnera oraz za pośrednictwem komunikatów medialnych.

Wskaźniki formy upowszechniania

Lp.	Sposób pomiaru skuteczności działań upowszechniających	wskaźnik
1.	Rejestr opinii i spostrzeżeń	Ilość opinii i spostrzeżeń - 5
2.	Ewidencja udzielanych informacji	Ilość informacji – 30
3.	Pomoc w wypełnianiu dokumentacji	Ilość – 30
4.	Ewidencja spotkań indywidualnych	Ilość spotkań indywidualnych - 30
5.	Ewidencja rozmów telefonicznych i maili	Ilość rozmów telefonicznych i maili - 300
6.	Publikacja upowszechniająca wypracowany produkt	Ilość publikacji - 500
7.	Zamieszczenie informacji o produkcie na stronach www	Ilość informacji - 10
8.	Szkolenie dla przedstawicieli instytucji wspierających PES	Ilość – 1 szkolenie dla 10 osób

8. Kamienie milowe II etapu projektu

- Uzyskanie zgody IOK na rozpoczęcie testowania – akceptacja strategii wdrażania projektu innowacyjnego (Lipiec 2012).
- Powołanie PIK i rozpoczęcie udzielania wsparcia szkoleniowo-doradczego (Sierpień 2012).
- Rozpoczęcie testowania produktu (Sierpień 2012).
- Wybór PES, które będą testować wypracowany produkt (Sierpień – Maj 2013).
- Zakończenie testowania (Maj 2013).
- Badanie rzeczywistych efektów testowanego produktu (Maj 2013).

Po otrzymaniu raportu z ewaluacji zewnętrznej nastąpi jego analiza. Wynik ekspertyzy, w tym rekomendacje, uwzględniony zostanie w opracowaniu ostatecznej wersji produktu, która złożona zostanie do walidacji.

9. Analiza ryzyka

Poniżej w formie tabelarycznej wskazano zidentyfikowane potencjalne zagrożenia. Dla każdego z nich:

- oszacowano prawdopodobieństwo wystąpienia (P) – na skali od 1 do 3, gdzie 1 oznacza niskie prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka, a 3 prawdopodobieństwo wysokie,
- oszacowano wpływ ryzyka na realizację projektu (W) – gdzie 1 oznacza niski wpływ na realizację projektu, a 3 wpływ bardzo wysoki,
- zidentyfikowano najważniejsze zagrożenia (Z) – wynik uzyskano poprzez pomnożenie punktów przyznanych w kategorii „prawdopodobieństwo i wpływ ryzyka”,
- określono sposoby ograniczenia najważniejszych zagrożeń.

Lp.	Potencjalne zagrożenie	P	W	Z	Sposób ograniczenia zagrożenia
1.	Niskie zainteresowanie funduszy pożyczkowych i poręczeniowych udzielaniem pożyczek/ poręczeń podmiotom ekonomii społecznej.	2	3	6	<p>Zapobieganie</p> <p>Położenie nacisku na empowerment.</p> <p>Przygotowanie produktu przez ekspertów reprezentujących F. Poż. i F. Por. oraz PES w I. fazie realizacji projektu, jego testowanie, a następnie walidowanie z uwzględnieniem rekomendacji ewaluatora.</p> <p>Prowadzenie możliwie szerokiej akcji informacyjnej na terenie WKP:</p> <ul style="list-style-type: none"> informowanie przedstawicieli Funduszy o potrzebach PES na spotkaniach branżowych/ okolicznościowych etc. zamieszczanie informacji na stronach www Lidera i Partnera projektu (publikacja raportu dot. diagnozy) organizacja seminariów. <p>Przekazanie informacji z realizacji etapu testowania w formie zwartej publikacji.</p> <p>Minimalizowanie</p> <p>Odwoływanie się do odpowiedzialności społecznej F. Poż. i F. Por. Z uwagi na fakt, iż dysponują one kapitałem publicznym zintensyfikowanie działań informacyjnych powołanie się na ich misję społeczną:</p>

					<ul style="list-style-type: none"> informowanie o potrzebach PES w trakcie kontaktów osobistych przedstawicieli Partnera i/lub Lidera, przesyłanie informacji poprzez newslettery portali branżowych, umieszczenie informacji na portalach/forach branżowych. <p>Pokazanie dobrych praktyk w odpowiedzi na zaproszenia i zachęcenie do naśladowania i dostosowania się do konkurencji.</p> <p>Gotowość do modyfikacji produktu po okresie testowania.</p> <p>Wykorzystanie dobrych kontaktów z przedstawicielami funduszy, działających w WKP.</p> <p><i>W celu zminimalizowania ryzyka na etapie testowania określone zostały w projekcie realne i bezpieczne do osiągnięcia wskaźniki.</i></p>
2.	Małe zainteresowanie pożyczkami z poręczeniem przez PES.	2	3	6	<p>Zapobieganie</p> <p>Położenie silnego nacisku na działania informacyjno-edukacyjne.</p> <p>Utrzymywanie stałego kontaktu z PES: bezpośredniego (organizowanie spotkań i konsultacji, doradztwo PIK, seminaria) i pośredniego (zamieszczanie informacji na stronach www Partnera i Lidera, kontakt mailowy z PES).</p> <p>Rozpowszechnianie informacji poprzez udostępnienie publikacji PES-om oraz Funduszom.</p> <p>Nabywanie doświadczenia poprzez testowanie produktu dostosowanego do potrzeb PES.</p> <p>Pokazywanie dobrych praktyk na seminariach, w publikacji i na stronie www Lidera i Partnera.</p> <p>Przygotowanie oferty odpowiadającej rzeczywistym potrzebom PES.</p> <p>Minimalizowanie</p>

					<p>Zintensyfikowanie działań informacyjnych i marketingowo-PR :</p> <ul style="list-style-type: none"> organizowanie dodatkowych spotkań informacyjnych dla instytucji wspierających PES, pokazywanie dobrych praktyk na stronach portali branżowych, seminariach, w publikacji i na stronie www Lidera i Partnera. <p>Wykorzystanie dobrych kontaktów z instytucjami wspierającymi PES, działającymi w WKP.</p> <p><i>W celu zminimalizowania ryzyka na etapie testowania określone zostały w projekcie realne i bezpieczne do osiągnięcia wskaźniki.</i></p>
3.	<p>Powstanie konkurencyjnych sposobów finansowania dla Podmiotów Ekonomii Społecznej w ramach Działania 1.4 PO KL „Wsparcie inżynierii finansowej na rzecz rozwoju ekonomii społecznej”.</p>	2	1	2	<p>Zapobieganie</p> <p>Wypracowanie produktu „szytego na miarę” dla wszystkich PES.</p> <p>Przetestowanie, walidowanie i wdrożenie produktu <i>pożyczka z poręczeniem</i> jako pierwszego produktu tego typu na rynku. Produkt został tak skonstruowany, aby mógł zostać wykorzystany przy wdrażaniu działania 1.4 PO KL.</p> <p>Minimalizowanie</p> <p>Podejmowanie dodatkowych działań marketingowo-PR (j.w.).</p> <p>Elastyczność produktu i możliwość modyfikacji zgodnie z potrzebami lokalnego i regionalnego rynku.</p>
4.	<p>Jawność całości procedury, a w szczególności oceny ryzyka (dostęp do informacji publicznej).</p>	3	1	3	<p>Zapobieganie</p> <p>Przedstawienie procedury jako wzoru z możliwością dostosowania do potrzeb własnych.</p> <p>Minimalizowanie</p>

					<p>Podjęmowanie dodatkowych działań informacyjnych, mających na celu zwrócenie uwagi funduszy na specyficzne aspekty wdrażania.</p>
--	--	--	--	--	---

Załączniki:

1. Wstępna wersja produktu finalnego
2. Diagnoza III sektora w woj. Kujawsko-pomorskim pod kątem potrzeb i możliwości w zakresie finansowania zwrotnego

.....

Imię, nazwisko, funkcja i podpis osoby/-ów składającej/-ych strategię